

ГЛАВА 13. ПОЗАІНСТАНЦІЙНІ ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ І ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДІВ ІНШИХ ДЕРЖАВ, ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ ТА МКА

ПЛАН

1. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами
2. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень МКА
3. Визнання та виконання рішень іноземних судів, МКА в Україні, надання дозволів на примусове виконання рішень третейських судів

Провадження з перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами — це провадження, в порядку якого рішення, постанова або ухвала суду, якими закінчено розгляд справи, що набрали законної сили, можуть бути переглянуті за такими нововиявленими або виключними обставинами:

Підставами для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами є:

- 1) істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи;
- 2) встановлений вироком або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, факт надання завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильно перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що призвели до ухвалення незаконного рішення у даній справі;
- 3) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, що підлягає перегляду.

Підставами для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами є:

- 1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;
- 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом;
- 3) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено судове рішення.

Не є підставою для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами:

- 1) переоцінка доказів, оцінених судом у процесі розгляду справи;
- 2) докази, які не оцінювалися судом, стосовно обставин, що були встановлені судом.

Строки подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами:

1) у разі наявності істотних для справи обставин, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи, учасники справи можуть звернутися протягом тридцяти днів з дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про існування обставин, що стали підставою для перегляду судового рішення, але не пізніше трьох років з дня набрання таким судовим рішенням законної сили;

2) у разі встановлення вироком або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, факту надання завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що призвели до ухвалення незаконного рішення у даній справі, учасники справи можуть звернутися протягом тридцяти днів з дня, коли вирок (ухвала) у кримінальному провадженні набрав законної сили;

3) у разі скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, що підлягає перегляду, учасники справи можуть звернутися протягом тридцяти днів з дня набрання законної сили судовим рішенням, яким скасовано судове рішення, що стало підставою для ухвалення судового рішення, яке підлягає перегляду;

4) у разі встановлення Конституційним Судом України неконституційності (конституційності) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане, учасники справи можуть звернутися протягом тридцяти днів з дня офіційного оприлюднення відповідного рішення Конституційного Суду України;

5) у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом, особа, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, може звернутися не пізніше тридцяти днів з дня, коли така особа дізналася або могла дізнатися про набуття цим рішенням статусу остаточного;

6) у разі встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено судове рішення — учасники справи можуть звернутися протягом тридцяти днів з дня, коли вирок у кримінальному провадженні набрав законної сили.

Звернутися із заявою можна не пізніше десяти років з дня набрання таким судовим рішенням законної сили, при цьому строки не можуть бути поновлені.

Зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами:

- 1) найменування суду, якому адресується заява;
- 2) ім'я (найменування) особи, яка подає заяву, місце її проживання чи місцезнаходження;
- 3) інші учасники справи;
- 4) дата ухвалення і зміст судового рішення, про перегляд якого подано заяву;
- 5) нововиявлені або виключні обставини, якими обґрунтовується вимога про перегляд судового рішення, дата їх відкриття або встановлення;
- 6) посилання на докази, що підтверджують наявність нововиявлених або виключних обставин;
- 7) додатки:
 - копії заяви відповідно до кількості учасників справи;
 - документ про сплату судового збору;
 - докази, що підтверджують наявність нововиявлених або виключних обставин;
 - документ, що підтверджує повноваження представника особи, яка подає заяву, — якщо заява підписана таким представником;
 - клопотання особи про витребування копії рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, в органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи, якщо її немає у розпорядженні особи, яка подала заяву, — у разі подання заяви про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 2 частини третьої статті 423 ЦПК;
 - у разі пропуску строку на подання заяви — клопотання про його поновлення.

Порядок розгляду заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами:

1. Подання заяви про перегляд судового рішення до суду, який ухвалив судові рішення та відкриття провадження у справі суддею або колегією суддів протягом п'яти днів після надходження заяви до суду суддя (суддядоповідач) перевіряє її відповідність вимогам ЦПК.

Можливі ускладнення на загальних підставах:

- залишення без руху.

2. Підготовка до розгляду заяви, зокрема:

2.1. надсилання учасникам справи копії заяви про перегляд і призначення дати, часу та місця судового засідання, повідомлення учасників справи;

2.2. витребування копії рішення разом з її автентичним перекладом від органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи.

2.3. відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами особи, яка її подала, до початку розгляду справи у судовому засіданні і закриття провадження;

3. *Розгляд заяви* у судовому засіданні протягом тридцяти днів з дня відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами судом за правилами у суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд, а у суді першої інстанції — у порядку спрощеного позовного провадження з повідомленням учасників справи.

4. *Ухвалення судового рішення* за результатами перегляду судового рішення, у якому суд може:

1) відмовити в задоволенні заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та залишити відповідне судове рішення в силі;

2) задовольнити заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, скасувати відповідне судове рішення та ухвалити нове рішення чи змінити рішення;

3) скасувати судове рішення і закрити провадження у справі або залишити позов без розгляду;

4) за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами Верховний Суд може також скасувати судове рішення (судові рішення) повністю або частково і передати справу на новий розгляд до суду першої чи апеляційної інстанції⁸⁵;

⁸⁵ *Розглядаючи заяву про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами, суд може скасувати судове рішення, що переглядається, і прийняти нове судове рішення або залишити заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами без задоволення, про що зазначено у постанові Касаційного цивільного суду у справі про процесуальні повноваження судів, які здійснюють такий перегляд. У зазначеній справі апеляційний суд, переглядаючи рішення апеляційного суду у зв'язку з нововиявленими обставинами, постановив ухвалу, якою скасував це рішення та не вирішив спір по суті позову, а лише відмовив у задоволенні заяви про перегляд рішення апеляційного суду у зв'язку з нововиявленими обставинами. Верховний Суд вказав на порушення апеляційним судом частини другої статті 365 ЦПК України, оскільки суд, перевіряючи законність рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами, мав би за наслідками такого перегляду ухвалити нове рішення за результатами розгляду апеляційної скарги відповідно до положень статті 307 ЦПК України 2004 року. Крім того, апеляційний суд не перевіряв чи дотриманий заявником строк подання заяви про перегляд рішення у зв'язку з нововиявленою обставиною, визначений статтею 362 ЦПК України 2004 року, оскільки зі змісту заяви вбачається, що нововиявленою обставиною є постанова Верховного Суду України від 21 грудня 2016 року, яку заявник отримала у січні 2017 року, а з цієї заявою до суду звернулася 27 січня 2016 року, тобто з пропуском місячного строку, встановленого для звернення з такою заявою, а клопотання*

5) видача або надсилання судового рішення учасникам справи у встановленому порядку, передбаченому ЦПК;

6) набранням законної сили новим судовим рішенням, втрата законної сили всіх інших судових рішень інших судів у цій справі.

Оскарження ухваленого в результаті судового рішення відбувається в загальному, передбаченому ЦПК, порядку.

Розділ VIII ЦПК України врегульовано положення про *провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень МКА* – провадження в якому сторони, треті особи, а також особи, які не брали участі у справі, у разі якщо третейський суд вирішив питання про їхні права та обов'язки, мають право звернутися до суду із заявою про скасування рішення третейського суду, а сторони мають право звернутися із заявою про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Суб'єкти звернення:

- 1) стороною, третьою особою в справі, розглянутій третейським судом;
- 2) особами, які не брали участі у справі, у разі якщо третейський суд вирішив питання про їхні права та обов'язки.

Строки звернення:

- протягом дев'яноста днів з дня прийняття рішення третейським судом або з дня, коли вони дізналися або могли дізнатися про прийняття рішення третейським судом;
- заява про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу не може бути подана після закінчення трьох місяців, рахуючи з дня, коли сторона, що заявляє це клопотання, отримала арбітражне рішення, а у разі подання такою стороною клопотання до міжнародного комерційного арбітражу про виправлення або роз'яснення рішення чи ухвалення додаткового рішення, – з дня винесення міжнародним комерційним арбітражем рішення з цього прохання.

Рішення міжнародного комерційного арбітражу може бути оспорено в порядку, передбаченому цим розділом, якщо місце арбітражу знаходиться на території України.

Суд, до якого подається заява про скасування рішення третейського суду – апеляційний суд за місцем розгляду справи третейським судом.

Суд, до якого подається заява про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу – апеляційний загальний суд за місцезнаходженням арбітражу.

заявника про поновлення відповідного строку матеріали справи не містять. Див. детальніше постанову Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 23 січня 2019 року у справі № 274/3349/15-ц [Електронний ресурс] <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79516728>

Зміст заяви про скасування рішення:

- 1) найменування суду, до якого подається заява;
- 2) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) заявника, його місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), поштовий індекс, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України, реєстраційний номер облікової картки платника податків заявника (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта заявника для фізичних осіб – громадян України, номери засобів зв'язку, офіційні електронні адреси та адреси електронної пошти, якщо такі є;
- 3) прізвища, імена та по батькові (для фізичних осіб), повне найменування (для юридичних осіб) учасників третейського розгляду, їх місце проживання (перебування) або місцезнаходження;
- 4) найменування (за наявності) та склад третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, який прийняв рішення;
- 5) відомості про рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, яке оскаржується (оспорюється), а саме: номер справи (за наявності), дата і місце прийняття рішення, предмет спору, зміст резолютивної частини рішення, арбітражні правила (регламент), згідно з якими було вирішено справу;
- 6) дата отримання особою, яка звертається із заявою, рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, яке оскаржується (оспорюється);
- 7) підстава для оскарження (оспорювання) і скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу;
- 8) зміст вимоги особи, яка подає заяву;
- 9) інші відомості, зокрема номери засобів зв'язку, факсів, офіційна електронна адреса, адреса електронної пошти сторін та третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу тощо;
- 10) перелік документів та інших матеріалів, що додаються до заяви, зокрема:
 - оригінал рішення третейського суду, оригінал належним чином засвідченого рішення міжнародного комерційного арбітражу або належним чином завірені їх копії. Копія рішення постійно діючого третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, який знаходиться на території України, може також посвідчуватися головою постійно діючого третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, а копія рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу для вирішення конкретного спору має бути нотаріально завірена;
 - оригінал третейської або арбітражної угоди, або належним чином завірена її копія;
 - документи, що подані на обґрунтування підстав для скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу;

- документ, що підтверджує сплату судового збору;
- довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження особи на подання заяви;
- копії заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу та доданих до неї документів відповідно до кількості учасників судового розгляду;
- засвідчений відповідно до законодавства переклад документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародним договором України, якщо вони викладені іншою мовою.

Порядок розгляду заяви скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу:

1. Подання заяви та відкриття провадження у справі не пізніше п'яти днів з дня надходження такої заяви відкриває провадження у справі та пропонує учасникам справи подати свої заперечення (пояснення) з приводу поданої заяви та докази, на яких такі заперечення (пояснення) ґрунтуються, та визначає строк для подання таких заперечень (пояснень) і доказів.

Можливі ускладнення:

- залишення заяви без руху;
- повернення заяви у випадку подання заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу в електронній формі документи, можуть подаватися в копіях, проте заявник повинен надати такі документи до суду до початку судового розгляду вказаної заяви. У разі неподання вказаних документів заява повертається, про що судом постановляється відповідна ухвала;
- повернення заяви, поданої після закінчення встановленого строку;
- відмова у відкритті провадження з загальних підстав, а також разі якщо рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу оскаржено (оспороно) з підстав, не передбачених законом або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

2. Підготовка до судового розгляду справи, в ході якої суд до початку розгляду справи за клопотанням будького з учасників судового розгляду або з власної ініціативи може запитати у третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу необхідні матеріали справи, що стосуються підстав для скасування рішення третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу. Витребувані матеріали направляються до суду протягом п'яти днів з дня надходження такої вимоги.

3. Судовий розгляд справи суддею одноособово протягом тридцяти днів з дня надходження до суду заяви в судовому засіданні з

повідомленням сторін (неявка осіб, належним чином повідомлених про дату, час і місце розгляду справи, не перешкоджає розгляду справи):

1) встановлення наявності або відсутності підстав для скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу;

2) розгляд справи, якщо під час розгляду справи буде встановлено підстави для скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу;

3) ухвалення судового рішення, зокрема, суд може:

1) постановити ухвалу про відмову у задоволенні заяви і залишення рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу без змін;

2) постановити ухвалу про повне або часткове скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.

Можливі ускладнення:

- *зупинення провадження* за клопотанням однієї із сторін третейського або арбітражного розгляду суду, у разі визнання такого клопотання обґрунтованим, на встановлений ним строк, з тим щоб надати третейському суду, міжнародному комерційному арбітражу можливість відновити третейський, арбітражний розгляд або вжити інших дій, які на розсуд третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу можуть усунути підстави для скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.
- *вирішення питання про видачу виконавчого листа* (надання дозволу) на виконання цього ж рішення за заявою будьякої сторони в установлені законом порядку та строки та *спільного розгляду* із заявою про скасування цього рішення в одному провадженні до постановлення ухвали за наслідками розгляду заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.

Підстави для скасування рішення третейського суду, якщо:

1) справа, в якій прийнято рішення третейського суду, не підвідомча третейському суду відповідно до закону;

2) рішення третейського суду прийнято у спорі, не передбаченому третейською угодою, або цим рішенням вирішені питання, які виходять за межі третейської угоди. Якщо рішенням третейського суду вирішені питання, які виходять за межі третейської угоди, то скасовано може бути лише ту частину рішення, що стосується питань, які виходять за межі третейської угоди;

3) третейську угоду визнано судом недійсною;

4) склад третейського суду, яким прийнято рішення, не відповідав вимогам закону;

5) третейський суд вирішив питання про права та обов'язки осіб, які не брали участі у справі.

3. Скасування судом рішення третейського суду не позбавляє сторони права повторно звернутися до третейського суду, крім випадків, передбачених законом.

Рішення міжнародного комерційного арбітражу може бути скасовано у разі, якщо:

- 1) сторона, що подала заяву про скасування, надасть докази того, що:
 - а) одна із сторін в арбітражній угоді була недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки — за законом України; або
 - б) її не було належним чином повідомлено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або
 - в) рішення винесено щодо не передбаченого арбітражною угодою спору або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди, проте якщо постанови з питань, які охоплюються арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, що не охоплюються такою угодою, то може бути скасована тільки та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що не охоплюються арбітражною угодою; або
 - г) склад міжнародного комерційного арбітражу або арбітражна процедура не відповідали угоді сторін, якщо тільки така угода не суперечить закону, від якого сторони не можуть відступати, або, за відсутності такої угоди, не відповідали закону; або

2) суд визначить, що:

- а) відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу; або
- б) арбітражне рішення суперечить публічному порядку України.

3. Скасування судом рішення міжнародного комерційного арбітражу не позбавляє сторони права повторно звернутися до міжнародного комерційного арбітражу, крім випадків, передбачених законом.

Зміст ухвали суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, постановленої за наслідками розгляду справи:

- 1) відомості про рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, що оскаржується (оспорюється), місце його прийняття;
- 2) найменування і склад третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, що прийняв рішення, яке оскаржується;
- 3) імена (найменування) сторін третейського (арбітражного) спору;
- 4) вказівка про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу повністю або частково чи про відмову в задоволенні вимог заявника повністю або частково.

Ухвала суду про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або про відмову в його скасуванні може бути *оскаржена в апеляційному порядку*, передбаченому для оскарження рішень суду.

Ухвала суду за наслідками розгляду заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або про відмову в його скасуванні, якщо вона не була оскаржена в апеляційному порядку, набирає законної сили після закінчення строку на апеляційне оскарження.

Оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу про наявність у нього компетенції, винесених з питання попереднього характеру, якщо місце арбітражу знаходиться на території України, здійснюється в порядку, передбаченому цим розділом, з особливостями, встановленими міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Розділом IX ЦПК України врегульовано *положення про визнання та виконання рішень іноземних судів, МКА в Україні, а також надання дозволів на примусове виконання рішень третейських судів*.

Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню відбувається за таких умов:

Рішення іноземного суду (суду іноземної держави, інших компетентних органів іноземних держав, до компетенції яких належить розгляд цивільних справ) визнаються та виконуються в Україні, *якщо їх визнання та виконання передбачено міжнародним договором*, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або *за принципом взаємності*.

У разі якщо визнання та виконання рішення іноземного суду залежить від принципу взаємності, вважається, що він існує, оскільки не доведено інше.

Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання — протягом трьох років з дня набрання ним законної сили, за винятком рішення про стягнення періодичних платежів, яке може бути пред'явлено до примусового виконання протягом усього строку проведення стягнення з погашенням заборгованості за останні три роки.

Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду — за місцем проживання (перебування) або місцезнаходженням боржника.

Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду:

- 1) ім'я (найменування) особи, що подає клопотання, зазначення її місця проживання (перебування) або місцезнаходження;
- 2) ім'я (найменування) боржника, зазначення його місця проживання (перебування), його місцезнаходження чи місцезнаходження його майна в Україні;

3) мотиви подання клопотання;

4) клопотання про вжиття заходів забезпечення позову, що допускається на будь якій стадії розгляду, якщо невжиття заходів забезпечення позову може ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду;

5) додатки:

- засвідчена в установленому порядку копія рішення іноземного суду, про примусове виконання якого подається клопотання;
- офіційний документ про те, що рішення іноземного суду набрало законної сили (якщо це не зазначено в самому рішенні);
- документ, який засвідчує, що сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду і яка не брала участі в судовому процесі, була належним чином повідомлена про дату, час і місце розгляду справи;
- документ, що визначає, в якій частині чи з якого часу рішення іноземного суду підлягає виконанню (якщо воно вже виконувалося раніше);
- документ, що посвідчує повноваження представника (якщо клопотання подається представником);
- засвідчений відповідно до законодавства переклад перелічених документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародними договорами України.

Порядок розгляду судом вимог про визнання та виконання рішень іноземних судів та МКА:

1. Подання заяви безпосередньо стягувачем (його представником) або відповідно до міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, іншою особою (її представником) та відкриття провадження у справі.

Можливі ускладнення:

- залишення без розгляду та повернення клопотання разом з документами, що додані до нього, особі, яка його подала, якщо вони не оформлена відповідно до вимог, встановлених ЦПК;
- повернення клопотання без розгляду, у випадку не наданих до клопотання документів у разі подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду в електронній формі, до початку судового розгляду вказаного клопотання;
- перенесення часу розгляду клопотання, про що повідомляються сторони;

2. Підготовка до розгляду справи:

2.1. у 5-денний строк повідомлення боржника і надання йому місячного строку для подання можливих заперечень проти клопотання;

2.2. після подання боржником заперечень у письмовій формі або у разі його відмови від подання заперечень, а також якщо у місячний

строк з часу повідомлення боржника про одержане судом клопотання заперечення не подано, суддя постановляє ухвалу, в якій визначає дату, час і місце судового розгляду клопотання, про що сторони повідомляються письмово не пізніше ніж за десять днів до його розгляду;

3. Судовий розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду суддею одноособово у відкритому судовому засіданні, явка учасників:

3.1. розгляд поданих документи та заслуховування пояснень сторін,

3.2. постановлення ухвали суду про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду або про відмову у задоволенні клопотання

3.3. надсилається копії ухвали сторонам у триденний строк з дня її постановлення.

Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду:

1) у випадках, передбачених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

2) якщо рішення іноземного суду за законодавством держави, на території якої воно постановлено, не набрало законної сили;

3) якщо сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду, була позбавлена можливості взяти участь у судовому процесі через те, що їй не було належним чином і вчасно повідомлено про розгляд справи;

4) якщо рішення ухвалене у справі, розгляд якої належить виключно до компетенції суду або іншого уповноваженого відповідно до закону органу України;

5) якщо раніше ухвалене рішення суду України у спорі між тими самими сторонами, з того самого предмета і на тих самих підставах, що набрало законної сили, або якщо у провадженні суду України є справа у спорі між тими самими сторонами, з того самого предмета і на тих самих підставах, яка порушена до часу відкриття провадження у справі в іноземному суді;

6) якщо пропущено встановлений міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та ЦПК строк пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання в Україні;

7) якщо предмет спору за законами України не підлягає судовому розгляду;

8) якщо виконання рішення загрожувало б інтересам України;

9) якщо раніше в Україні було визнано та надано дозвіл на виконання рішення суду іноземної держави у спорі між тими самими сторонами, з того самого предмета і на тих самих підставах, що і рішення, що запитується до виконання;

10) в інших випадках, встановлених законами України.

Оскарження ухвали суду про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду або про відмову у задоволенні клопотання з цього питання може бути оскаржена у загальному порядку.

Рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, визнається в Україні, якщо його визнання передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності.

Особливості клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконання, до якого додаються такі документи:

- 1) засвідчена в установленому порядку копія рішення іноземного суду, про визнання якого порушується клопотання;
- 2) офіційний документ про те, що рішення іноземного суду набрало законної сили, якщо це не зазначено в самому рішенні;
- 3) засвідчений відповідно до законодавства переклад перелічених документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Особливості розгляду клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню:

За наслідками розгляду клопотання, а також заперечення у разі його надходження суд постановляє ухвалу про визнання в Україні рішення іноземного суду та залишення заперечення без задоволення або про відмову у задоволенні клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Рішення міжнародного комерційного арбітражу (якщо його місце знаходиться за межами України), незалежно від того, в якій країні воно було винесено, визнається та виконується в Україні, якщо їх визнання та виконання передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності, який, вважається, що існує, оскільки не доведено інше.

Зміст заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу:

- 1) найменування суду, до якого подається заява;
- 2) найменування (за наявності) і склад міжнародного комерційного арбітражу, який прийняв рішення, за яким має бути виданий виконавчий лист;
- 3) імена (найменування) учасників арбітражного розгляду (їх представників), їх місце проживання (перебування) чи місцезнаходження;
- 4) дата і місце прийняття рішення міжнародним комерційним арбітражем;
- 5) дата отримання рішення міжнародного комерційного арбітражу особою, яка звернулася із заявою;

6) вимога заявника про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу;

7) інші відомості, якщо вони мають значення для розгляду цієї заяви (номери засобів зв'язку, факсів, офіційна електронна адреса, адреса електронної пошти сторін та міжнародного комерційного арбітражу тощо);

8) додатки:

- оригінал належним чином засвідченого арбітражного рішення або нотаріально завірена копія такого рішення;
- оригінал арбітражної угоди або нотаріально завірена копія такої угоди;
- документ, що підтверджує сплату судового збору;
- копії заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу відповідно до кількості учасників судового розгляду;
- довіреність або інший документ, що підтверджує повноваження особи на підписання заяви;
- засвідчений відповідно до законодавства переклад перелічених у пунктах 13 та 5 цієї частини документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, якщо вони викладені іншою мовою.

Розгляд заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу:

1. Подання заяви та відкриття провадження, а також:

повідомлення боржника про надходження заяви про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу у п'ятиденний строк письмово і надання йому місячного строку на подачу заперечень щодо цієї заяви;

Можливі ускладнення:

- *залишення без руху* у разі поданої без додержання вимог заяви
- у випадку подання заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу в електронній формі документи, зазначені в пунктах 1, 2 частини четвертої цієї статті, можуть подаватися в копіях, проте заявник повинен надати такі документи до суду до початку судового розгляду вказаної заяви. У разі неподання вказаних документів заява *повертається без розгляду*, про що судом постановляється відповідна ухвала;

2. Розгляд заяви суддею одноособово протягом двох місяців з дня її надходження до суду в судовому засіданні з повідомленням сторін, але їх неявка не заважає розгляду справи, а також:

- витребування доказів;
- вжиття заходів забезпечення позову;

- постановлення ухвали, в якій визначає дату, час і місце судового розгляду заяви, про що сторони повідомляються письмово не пізніше ніж за десять днів до його розгляду.

Можливі ускладнення:

- відкладення розгляду заяви на підставі клопотання будьякої із сторін і за наявності поважних причин;
- зупинення провадження у справі за заявою про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо в провадженні компетентного суду є заява про скасування цього рішення, — до набрання законної сили ухвалою суду, якою вирішена така заява.

3. Розгляд заяви та ухвалення рішення:

- про відмову у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо:
 - 1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть суду доказ того, що:
 - а) одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, — за законом держави, де рішення було винесено; або
 - б) сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або
 - в) рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або
 - г) склад міжнародного комерційного арбітражу або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або
 - г) рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або
 - 2) якщо суд визнає, що:
 - а) відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу; або
 - б) визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України, або

- ухвали суду про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу або про відмову у визнанні і наданні дозволу на виконання.

Провадження у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів здійснюється за заявою особи, на користь якої прийнято рішення третейського суду.

Зміст заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду:

- 1) найменування суду, до якого подається заява;
- 2) найменування і склад третейського суду, який прийняв рішення, за яким має бути виданий виконавчий лист;
- 3) повне найменування (для юридичних осіб) або імена (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) учасників третейського розгляду, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), поштовий індекс, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України – учасників третейського розгляду, реєстраційний номер облікової картки платника податків учасників третейського розгляду (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта учасників третейського розгляду для фізичних осіб – громадян України, відомі номери засобів зв'язку, офіційні електронні адреси та адреси електронної пошти;
- 4) дата і місце прийняття рішення третейським судом;
- 5) дата отримання рішення третейського суду особою, яка звернулася із заявою;
- 6) вимога заявника про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду;
- 7) у заяві можуть бути зазначені й інші відомості, якщо вони мають значення для розгляду цієї заяви (номери засобів зв'язку, факсів, офіційна електронна адреса, адреса електронної пошти сторін та третейського суду тощо).
- 8) додатки:
 - оригінал рішення третейського суду або належним чином завірена його копія. Копія рішення постійно діючого третейського суду завіряється головою постійно діючого третейського суду, а копія рішення третейського суду для вирішення конкретного спору має бути нотаріально завірена;
 - оригінал третейської угоди або належним чином завірена її копія;
 - документ, що підтверджує сплату судового збору;
 - копія заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду відповідно до кількості учасників судового розгляду;
 - довіреність або інший документ, що підтверджує повноваження особи на підписання заяви.

Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду:

1. Подання заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду та за клопотанням однієї із сторін виступування справи з постійно діючого третейського суду, в якому вона зберігається. Справа має бути направлена до суду протягом п'яти днів від дня надходження вимоги. У такому разі строк розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду продовжується до тридцяти днів з дня її надходження до суду.

Можливі ускладнення:

- залишення без руху, якщо заява про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду, подана без додержання вимог, встановлених ЦПК;
- зупинення провадження у справі, якщо до суду надійшла заява про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду, а в його провадженні чи в провадженні іншого суду є заява про оскарження і скасування цього рішення третейського суду до набрання законної сили ухвалою суду, якою відмовлено в задоволенні заяви про скасування оскарженого рішення третейського суду;

2. Розгляд суддею одноособово протягом п'ятнадцяти днів з дня її надходження до суду в судовому засіданні з повідомленням сторін (неявка сторін чи однієї із сторін, належним чином повідомлених про дату, час і місце розгляду справи, не перешкоджає судовому розгляду заяви), в якому суд встановлює наявність чи відсутність підстав для відмови у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду, та ухвалює рішення, або

Спільний розгляд заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду і заяви про його скасування та об'єднання їх в одне провадження за заявою сторони, про що суд постановляє ухвалу в день надходження до суду заяви про скасування рішення третейського суду, а якщо це неможливо — не пізніше наступного дня.

Підстави для відмови у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду, якщо:

1) на день ухвалення рішення за заявою про видачу виконавчого листа рішення третейського суду скасовано судом;

2) справа, у якій прийнято рішення третейського суду, не підвідомча третейському суду відповідно до закону;

3) пропущено встановлений строк для звернення за видачею виконавчого листа, а причини його пропуску не визнані судом поважними;

4) рішення третейського суду прийнято у спорі, не передбаченому третейською угодою, або цим рішенням вирішені питання, які виходять за межі третейської угоди. Якщо рішенням третейського суду

вирішені питання, які виходять за межі третейської угоди, то скасовано може бути лише ту частину рішення, що стосується питань, які виходять за межі третейської угоди;

5) третейська угода визнана недійсною;

6) склад третейського суду, яким прийнято рішення, не відповідав вимогам закону;

7) рішення третейського суду містить способи захисту прав та охоронюваних інтересів, не передбачені законом;

8) постійно діючий третейський суд не надав на вимогу суду відповідну справу;

9) третейський суд вирішив питання про права та обов'язки осіб, які не брали участі у справі.

3. *Постановлення ухвали суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі за результатами розгляду заяви.*

Зміст ухвали суду:

1) найменування і склад третейського суду, який прийняв рішення;

2) прізвища, імена та по батькові (найменування) сторін третейського спору;

3) дані про рішення третейського суду, за яким заявник просить видати виконавчий лист;

4) вказівка про видачу виконавчого листа або про відмову у його видачі.

Ухвала суду про відмову у видачі виконавчого листа може бути оскаржена сторонами в апеляційному порядку, встановленому для оскарження рішення суду першої інстанції.

Після набрання законної сили ухвалою про відмову у видачі виконавчого листа спір між сторонами може бути вирішений судом у загальному порядку.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Які підстави перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами?

2. Чи може в Україні бути виконане рішення іноземного суду або арбітражу? Що для цього потрібно вдіяти?

ПРАКТИЧНІ ЗАДАЧІ

1. Суд першої інстанції відмовив особі у відкритті провадження на тій підставі, що спір не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства. Заявник оскаржив цю ухвалу до апеляційного суду, але ще до відкриття провадження у справі виявилось, що особа, до якої звертався з вимогою

позивач в суді першої інстанції, не є підприємцем, тому немає підстав для відмови у розгляді справи в порядку цивільного судочинства.

Як діяти особі? Чи краще відкликати апеляційну скаргу і звернутися до суду в провадженні за нововиявленими обставинами чи заявити про нові докази в суді апеляційної інстанції?

2. До господарського суду Запорізької області надійшла позовна заява публічного акціонерного товариства «Запорізький виробничий алюмінієвий комбінат» (надалі ПАТ «ЗАЛК») за вих. від 12.09.16 № 55 юр/2016 з вимогами до відповідача — Judson Trading Limited про визнання недійсним договору від 18.02.11 № JTZALK/L0211001.

За умовами кредитного договору від 18.02.11 № JTZALK/L0211001 сторони обумовили, що цей договір, а також додаткові угоди до нього, будуть регулюватись та тлумачитись у відповідності із законами Англії та Уельсу. Крім того, передбачили, що будьякі суперечки, які виникають за цим договором або у зв'язку з ним, у т.ч. будьяке питання відносно існування, дії та припинення дії договору займу, підлягають передачі на розгляд та остаточне вирішення в Лондонський Міжнародний Арбітражний Суд (ЛМАС) у відповідності до Регламенту ЛМАС, та такий Регламент вважається включеним в цей договір займу шляхом посилання на нього (п. 17.2. кредитного договору від 18.02.11 № JTZALK/L0211001).

Згідно з п. 17.3. кредитного договору від 18.02.11 № JTZALK/L0211001, підпорядкування юрисдикції судів Англії не повинно бути обмеженням прав Кредитора в порушення справ проти Позичальника у будьякій або кількох юрисдикціях. При цьому, Кредитор має право порушити розгляд паралельно у кількох юрисдикціях, якщо це передбачено та в об'ємі, дозволеному застосуванням законом.

Пунктом 8.6. кредитного договору від 18.02.11 № JTZALK/L0211001 визначено, що при проведенні будьяких судових процедур в Англії у відношенні цього договору, який трактується у відповідності із законодавством Англії, вибір законодавства Англії в якості застосування до цього договору носить обов'язковий характер. Будьяке судове рішення, винесене в Англії відносно цього договору займу, буде являтися визнаним та реалізованим.

Як діяти суду в цій справі?

Як визначити підсудність цієї справи?

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618IV від 18 березня 2004 р. зі змінами та доповненнями <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161815/print>.

2. Селівон М.Ю. Майбутнє арбітражу в Україні в контексті реформи процесуального законодавства / М.Ю. Селівон // Право України. — 2017. — № 8. — С. 109121.